

REFERENCES

1. Dolzhenko G. P. Turizmovedenie : monografija. Vypusk pervyj / G. P. Dolzhenko, O. V. Ivlieva. – Rostov-na-Donu : Izd-vo JuFU, 2014. – 168 p.
2. Zorin I.V. Turizm kak vid dejatel'nosti / Zorin I.V., Kaverina T.P., Kvartal'nov V.A. // [Elektronnij resurs]. – Rezhim dostupu: http://tourlib.net/books_tourism/zorin08.htm
3. Knodel' L. V. Teorija i praktyka pidgotovky fahivciv sfery turyzmu v kraih'nah-chlenah vsesvitn'oi' turysts'koi' organizacii' : avtoref. dys. na zdobuttja nauk. stupenja dok. ped. nauk : spec. 13.00.04 «Teorija ta metodyka profesijnoi' osvity» / L. V. Knodel' – Ternopil', 2007. – 41 p.
4. Kruchek O.A. Novyj etap u rozvytku turyzmoznavstva (do vyhodu monografii' «Turyzmologija: konceptual'ni zasady teorii' turyzmu»). – Naukovi zapysky Kyi'vs'kogo universytetu turyzmu, ekonomiky i prava. Serija: filosofski nauky. – 2011. – Vyp. 11. – P. 112-126.
5. Sakun L.V. Teorija i praktika podgotovki specialistov sfery turizma v razvityh stranah mira : Monografija / L. V. Sakun. – K. : MAUP, 2004. – 398 p.

УДК 378.14

ПЕДАГОГІЧНА ПРАКТИКА В СИСТЕМІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ СОЦІАЛЬНИХ ПЕДАГОГІВ ТА ЇЇ РОЛЬ У ФОРМУВАННІ ГОТОВНОСТІ ДО ПРОФЕСІЙНОЇ КОМУНІКАЦІЇ

Дмитренко К. А., завідувач навчальної практики

Комунальний заклад «Харківська гуманітарно-педагогічна академія» Харківської обласної ради, пров. Руставелі, 7, м. Харків, Україна

kharkivska_hgra@ukr.net

Автор аналізує місце педагогічної практики в професійній підготовці майбутніх соціальних педагогів. Також обґрунтовує роль педагогічної практики соціальних педагогів у формуванні готовності до професійної комунікації. Метою практичної підготовки майбутніх соціальних педагогів є формування в них професійних умінь і особистісних якостей фахівця, оволодіння найважливішими видами професійної діяльності.

Ключові слова: практика, педагогічна практика, готовність до професійної комунікації.

ПЕДАГОГИЧЕСКАЯ ПРАКТИКА В СИСТЕМЕ ПРОФЕССИОНАЛЬНОЙ ПОДГОТОВКИ БУДУЩИХ СОЦИАЛЬНЫХ ПЕДАГОГОВ И ЕЕ РОЛЬ В ФОРМИРОВАНИИ ГОТОВНОСТИ К ПРОФЕССИОНАЛЬНОЙ КОММУНИКАЦИИ

Дмитренко Е.А.

Коммунальное учреждение „Харьковская гуманитарно-педагогическая академия” Харьковского областного совета, переулок Руставели, 7, г. Харьков, Украина

kharkivska_hgra@ukr.net

Автор анализирует место педагогической практики в профессиональной подготовке будущих социальных педагогов. Также обосновывает роль педагогической практики социальных педагогов в формировании готовности к профессиональной коммуникации. Целью практической подготовки будущих социальных педагогов является формирование у них профессиональных умений и личностных качеств специалиста, овладение важнейшими видами профессиональной деятельности.

Ключевые слова: практика, педагогическая практика, готовность к профессиональной коммуникации.

PEDAGOGICAL PRACTICE IN THE SYSTEM of PROFESSIONAL TRAINING OF FUTURE SOCIAL PEDAGOGUES AND ITS ROLE IN THE FORMATION OF READINESS FOR PROFESSIONAL COMMUNICATION

Dmitrenko E.

*Public Institution „Kharkiv Humanitarian Pedagogical Academy” Kharkiv regional council,
Rustaveli Lane, 7, Kharkov, Ukraine*

kharkivska_hgpa@ukr.net

The author analyzes the place of pedagogical practice in the training of future social workers. Also substantiates the role of pedagogical practices of teachers in shaping social readiness for professional communication. The practice of students of higher educational institutions is an integral part of education and vocational training, whose main task - consolidation gained in teaching theoretical knowledge, the formation of students' professional skills, mastering them modern methods and forms. During the practical foundations of professional experience, formed preconditions future personal development expert. Professional practice is the main component of the practical training of students. It is based on the principles of continuity and consistency of its implementation, integrating theory and practice. Thus, the aim of the practice is mastering modern methods, forms of organization and tools in their future profession, forming in them, based on obtained in higher education knowledge, professional skills for making independent decisions during concrete work in the real market and working conditions, training needs regularly update their knowledge and creatively apply them in practice. During the teaching practice carried out extensive transfer of knowledge and skills learned in real educational reality is a manifestation of pedagogical orientation of students, their professionally important qualities. The methodological basis for designing practical training of future social workers as system object is person-activity approach to the process of becoming a professional specialist social services. It included the student to different activities with clearly defined objectives and actively contribute to the successful establishment of the position of future professionals. Since activities - base product and strong condition of the individual, it is formed of personality and evident.

Key words: practice, practice teaching, commitment to professional communication.

Постановка проблеми. В умовах реформування освітньої галузі згідно з оновленою парадигмою виховання виняткової актуальності набуває проблема модернізації системи професійної підготовки майбутніх соціальних педагогів у вищих педагогічних навчальних закладах III-IV рівнів акредитації. Її обов'язковою складовою є формування готовності студентів – майбутніх соціальних педагогів до професійної комунікації з такими яскраво вираженими характеристиками, як демократичність, гуманність, толерантність, громадянськість, патріотизм, почуття національної та власної гідності, національна свідомість, креативність, інтерактивність, комунікабельність, працелюбність тощо.

Одним із першочергових моментів при цьому є пошук дієвих шляхів забезпечення єдності теорії та практики в багаторівневому освітньому процесі сучасного вищого педагогічного навчального закладу, розроблення цілісної системи неперервної практичної підготовки майбутніх соціальних педагогів до виконання професійного обов'язку та значне вдосконалення змісту всіх видів педагогічної практики.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Методологічні аспекти взаємозв'язку педагогічної науки з практикою навчально-виховної діяльності розглядаються в дослідженнях С. Архангельського, В. Журавльової, В. Краєвського, Н. Кухарьової, І. Огородникова та інших. В. Краєвський зауважив, що педагогіка по відношенню до практики здійснює два основні завдання: науково-технічне, пов'язане з аналізом, описом та систематизацією творчого педагогічного досвіду, визначення в процесі теоретичного дослідження і експерименту загальних педагогічних закономірностей, та конструктивно-технічне, яке реалізується шляхом перебудови знання про закономірність у принципи педагогіки, правила, рекомендації, методичні системи, та в конкретні «проекти», які безпосередньо належать до практики [3, с.107].

У дослідженнях В. Журавльової розглядається «взаємозв'язок педагогічної практики і науки, а саме, їх єдність і відмінність» [2, с. 97].

Питання про сутність і співвідношення теоретичного і практичного в підготовці майбутніх учителів гостро постало у 20-і роки ХХ століття. У постановці та обговоренні цієї проблеми можемо виділити два підходи.

Представники однієї допускали явну переоцінку ролі практичної підготовки майбутніх учителів, тоді як інші значно недооцінювали, а іноді просто цілковито заперечували роль практичної підготовки, основним завданням педагогічних ВНЗ вони вважали забезпечення студентів ґрунтовними знаннями. Немало педагогів у двадцяті роки доводили необхідність спочатку теоретичної підготовки на кінцевому етапі навчання. Саме так будувалося навчання у ті роки в педагогічних інститутах і на семінарах, на трьохрічних педагогічних курсах, де практика організовувалася лише на останньому році навчання.

С. Шацький, один із творців радянської системи освіти, особливу увагу приділяв поєднанню теоретичної підготовки молодих фахівців із «систематичною практикою», безпосередньою роботою в школі, здобуттям особистого творчого досвіду. Він вважав, що підготовку вчителя слід здійснювати в процесі їх практичної роботи, організації освоєння навичок та пропонував такий порядок навчання: початкове накопичення педагогічного досвіду; теоретичні заняття для закріплення досвіду, побудовані на основі аналізу фактів і явищ; педагогічна практика на новому рівні; теоретична обробка одержаного матеріалу; завершальний теоретичний синтетичний курс з творчого усвідомлення практичного досвіду.

Широкий багатосторонній комплексний підхід до педагогічної практики в системі підготовки вчителів розпочався у 70-80 роки. У програмі педагогічної практики її завдання формуються як закріплення теоретичних знань, одержаних студентами в ВНЗ, та їх застосування в розв'язанні конкретних педагогічних завдань; формування та розвиток у майбутніх учителів педагогічних умінь, навичок і професійно-значущих якостей особистості; виховання в студентів стійкого інтересу та любові до професії вчителя; необхідність у професійній самоосвіті; вироблення творчого та дослідницького підходів до педагогічної діяльності.

Відповідно до Положення про проведення практики студентів вищих навчальних закладів України (Затверджено наказом Міністерства освіти України від 8.04.93 № 93 зі змінами, внесеними згідно з наказом Міністерства освіти від 20.12.94 № 351), усі зусилля майбутніх соціальних педагогів у процесі педагогічної практики спрямовуються на формування особистості кожного учня. У зв'язку з цим мета навчання набуває гуманного, природного і культурно відповідного спрямування; у змісті й технології освіти посилюється особистісно орієнтований аспект: відбувається індивідуалізація освітніх траєкторій, творча і розвиваюча орієнтація базової освіти; прискорюється технологізація і комп'ютеризація навчально-виховного процесу [8].

При цьому потрібно виходити з прямо пропорційної залежності ефективності формування професійно-педагогічних умінь майбутнього соціального педагога від якості професійних знань сьогоденного студента. Це – запорука потенційного професійного успіху майбутнього соціального педагога, необхідна умова його професійної самореалізації. Успішність процесу формування професійно-педагогічних умінь також залежить від систематичності тренування і безпосереднього виконання дій. У зв'язку із цим цілком закономірна необхідність оптимізації комплексу різноманітних видів і форм практичної діяльності майбутніх соціальних педагогів. При цьому важливо не лише оптимізувати операційний арсенал педагогічної практики студентів, але й перетворити його на цілісну доцільно впорядковану систему.

Основними принципами реалізації цього підходу є цілісність, особистісна орієнтованість, нерозривний зв'язок із теоретичною підготовкою, науковість, елективність, неперервність, наступність, інтегрованість, диференційованість.

Практика студентів вищих педагогічних навчальних закладів є невід'ємною складовою освітньо-професійної підготовки фахівців, основне завдання якої – закріплення здобутих у процесі навчання теоретичних знань, формування в студентів професійних умінь, опанування сучасними методами та формами роботи. Під час практики закладаються основи досвіду професійної діяльності, формуються передумови особистісного розвитку майбутнього фахівця. Професійна практика виступає основною складовою процесу практичної підготовки студента. Вона будується на засадах неперервності й послідовності її проведення, інтеграції теорії й практики. Отже, метою практики є оволодіння студентами сучасними методами, формами організації та знаряддями праці в галузі їх майбутньої професії, формування в них, на базі одержаних у вищому навчальному закладі знань, професійних умінь і навичок для прийняття самостійних рішень під час конкретної роботи в реальних ринкових і виробничих умовах, виховання потреби систематично оновлювати свої знання та творчо їх застосовувати в практичній діяльності.

Зупинимося на визначенні поняття «практика». Насамперед, практика від грец. *prakticos* – діяльний, активний – матеріальна, мотивована діяльність людей, що має на меті перетворення природних і соціальних об'єктів, загальна основа розвитку людського суспільства і пізнання. Практика в різних своїх проявах присутня в процесі навчання, вважається одним з основних компонентів професійної підготовки вчителя [6].

У філософському сенсі «практика» як багатозначне наукове поняття охоплює всю багатоманітність способів реалізації людського буття в різних формах. Практика з її предметною цілеспрямованістю втілює здобутки культурного досвіду в людське буття, тим самим вона здійснює «олюднення світу», сприяє розвитку сутнісних сил індивіда [10].

Практика – цілеспрямована людська діяльність, що реалізується як ланцюг послідовних дій, вчинків людини [6]. Можна зазначити, що сутність практики, її різновиди, функції, завдання і проблеми вивчає праксеологія (теорія практики) – специфічна галузь соціально-філософської теорії, яка з'ясовує «Логос» практики, її закономірності, принципи та правила і є філософською концепцією плідної діяльності. Варто розглянути поняття «педагогічна практика», яке обґрунтовується в теорії навчання. Насамперед, це – форма професійного навчання у вищих і середніх педагогічних навчальних закладах, провідна ланка практичної підготовки майбутніх вчителів. Проводиться в умовах, максимально наближених до професійної діяльності [6].

В історії вищої педагогічної освіти склалися два підходи до організації педагогічної практики. Перший підхід – передбачав організацію практики протягом усіх років навчання у ВНЗ (безперервна педагогічна практика), чергуючи її з теоретичними заняттями. Пошук раціональних форм організації педагогічної практики у вітчизняній вищій школі привів до розробки для різних ВНЗ програм, у яких вміст педагогічної практики визначався через систему теоретичних знань і професійних умінь студентів, формованих на різних її етапах. Педагогічна практика за такого підходу проводиться в умовах, максимально наближених до професійної діяльності педагога. У її процесі інтенсифікується професійний і особистісний розвиток майбутніх вчителів. Студенти включаються в реальну практичну діяльність, вперше безпосередньо знайомляться з виконанням посадових обов'язків і опановують логіку професійної поведінки вчителя. Діяльність студентів у період практики наближається за змістом і структурою до професійної діяльності вчителя і характеризується тим же різноманіттям відносин (з учнями, їх батьками, вчителями) і функцій, що й робота педагога-професіонала. Другий підхід – характеризується обґрунтуванням необхідності спочатку загальнотеоретичної підготовки та організації практичної підготовки через практикуми, тренінги, і лише потім – застосування теорії на практиці і організації педагогічної практики на етапі навчання. Такий підхід більш притаманний для зарубіжної вищої школи.

Основними критеріями оцінки результатів педагогічної практики є: ступінь сформованості професійно-педагогічних умінь у кожного студента; рівень теоретичного осмислення своєї

практичної діяльності, її цілей, завдань, змісту і методів реалізації; рівень професійної спрямованості інтересів майбутніх педагогів, їх активності, ставлення до дітей; рівень професійної культури, здатності до рефлексії. [1].

Соціальний педагог – відносно молода професія для сучасної України, поява якої обумовлена потребою суспільства в принципово нових підходах до соціального захисту, соціального виховання особистості, сім'ї, різноманітних груп населення. Становлення і розвиток соціальної педагогіки на ґрунті вітчизняного та зарубіжного досвіду передбачає надання компетентної допомоги різним категоріям населення, гуманізацію взаємин у соціокультурному середовищі, сприяння соціальному становленню особистості на різних вікових етапах. Вищезазначене й зумовило необхідність підготовки спеціалістів високого рівня кваліфікації для соціальної та соціально-педагогічної сфери.

Підготовка фахівців для соціально-педагогічної сфери у вищих навчальних закладах України є однією з актуальних науково-практичних проблем, тому що головним завданням вищої освіти є забезпечення фундаментальної наукової, професійної та практичної підготовки майбутніх фахівців, набуття громадянами освітньо-кваліфікаційних рівнів відповідно до їх покликань, інтересів і здібностей.

На сьогодні проблема підготовки майбутніх соціальних педагогів до здійснення професійної комунікації в процесі навчальної соціально-педагогічної практики досліджена недостатньо. З огляду на викладене, метою статті є обґрунтування значення навчальної соціально-педагогічної практики в підготовці майбутніх соціальних педагогів до здійснення професійної комунікації.

У системі формування професійної комунікації майбутнього соціального педагога важливу роль відіграє педагогічна практика, у період якої інтенсифікується процес професійного становлення та самовизначення фахівця, актуалізуються та поглиблюються теоретичні знання, активізується процес формування педагогічних умінь, професійно значущих якостей особистості, створюються умови для формування педагогічної позиції [3, с. 8]. Це дає можливість розглядати педагогічну практику як важливий фактор формування професійної комунікації майбутнього соціального педагога.

Аналіз наукових джерел свідчить про те, що на сьогодні в соціально-педагогічній науці розроблені базові положення щодо змісту професійної підготовки соціального педагога, обґрунтовано значущість психолого-педагогічної підготовки для майбутньої практичної діяльності, проаналізовано досвід підготовки соціальних педагогів за кордоном (О. Андрієнко, М. Баяновська, О. Безпалько, Н. Бурая, Р. Вайнола, О. Гура, К. Дубровіна, І. Зверева, А. Капська, Б. Кобзар, Л. Коваль, А. Малько, С. Марченко, Г. Лактіонова, В. Оржеховська, В. Поліщук).

На роль та значення педагогічної практики у формуванні професійної готовності педагога зверталась увага в дослідженнях Т. Білоусової, О. Гармаш, І. Зязюна, І. Ісаєва, Н. Кузьміної, Т. Полякової, В. Слатьоніна, А. Щербакова. У працях Т. Дмитренко, А. Лютої, Ю. Мацкевич, Л. Міщик, О. Платонова, В. Приходько, Л. Пундик, С. Харченко, Л. Яковлева досліджені теоретико-методичні основи професійної підготовки соціальних педагогів, особливості професійної підготовки соціального педагога для роботи з певною категорією клієнтів. Дослідження Л. Гончого, Н. Заверіко, О. Сорочинської, Б. Шапіро, І. Шарова, З. Фалинської розкривають окремі аспекти професійної підготовки соціальних педагогів. Проблема підготовки соціальних педагогів і соціальних працівників знайшла своє висвітлення в дисертаційних роботах Л. Віннікової, Ю. Галагузової, Р. Куліченко, Л. Міщик, Н. Микитенко, В. Поліщук, Н. Собчак та інших.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Обґрунтування ролі педагогічної практики соціальних педагогів у формуванні готовності до професійної комунікації.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Проаналізувати місце педагогічної практики в професійній підготовці майбутніх соціальних педагогів.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів. Порівнюючи практичну підготовку соціальних педагогів у різних країнах для вироблення більш ефективних засобів підготовки висококваліфікованих фахівців, варто зазначити, що в ряді європейських країн і в Північній Америці в процесі професійної підготовки соціальних працівників вагомим є роль агентств і соціальних служб. Вони активно залучаються до роботи зі студентами. Керівники деяких агентств займаються тільки практикою студентів. Наявність у їхньому штаті супервізорів – керівників практики значно посилює рівень фахової підготовки майбутніх соціальних працівників. Так, у США і Великій Британії існують різні моделі неперервної практики. Наприклад, один тиждень студенти навчаються в коледжі (аудиторні заняття), а наступний тиждень працюють в агентстві (практичні заняття). Інша модель – два дні студенти навчаються в коледжі, а три дні проходять практику в агентстві.

Про значення і вагомість практичної підготовки майбутніх соціальних працівників у цих країнах свідчить і той факт, що однією з необхідних умов ліцензування факультетів соціальної роботи Великої Британії є створення Консорціуму, до складу якого входять університет, муніципальні соціальні агентства (як замовники спеціалістів) і соціальні служби, у яких студенти проходять практику.

Про роль і місце педагогічної практики в цілісній системі підготовки фахівців із соціальної роботи свідчить той факт, що, наприклад, у департаменті соціальної адміністрації університету Единбургу (Великої Британії) навчальний процес здійснюють 7 викладачів, які працюють на повні ставки, 3 – на 0,5 ставки і 37 інструкторів, що відповідають за проведення практики [3, с. 147].

«Практика» як педагогічна категорія є складовою навчального процесу, метою якої є навчити студентів творчо застосовувати в педагогічній діяльності науково-теоретичні знання та практичні навички, одержані під час вивчення психолого-педагогічних та спеціальних дисциплін, сприяти розвитку в майбутніх соціальних педагогів інтересу до професійної діяльності.

Програма з педагогічної практики майбутніх соціальних педагогів повинна базуватися на таких основних завданнях:

- виховання професійно-значущих якостей особистості вчителя;
- потреба в педагогічній самоосвіті, виховання стійкого інтересу та любові до професії вчителя;
- закріплення, збагачення знань у процесі їх застосування у вирішенні конкретних педагогічних завдань;
- формування та розвиток професійних умінь і навичок, їх творчої індивідуальності як умов оволодіння майстерністю;
- ознайомлення з сучасним станом навчально-виховної роботи в загальноосвітній школі, творчим педагогічним досвідом, його використання у власній діяльності;
- набуття навичок організації навчально-виховного процесу як педагогічної системи;
- надання допомоги навчально-виховним закладам у вирішенні педагогічних завдань.

Становлення соціального педагога як кваліфікованого фахівця – процес тривалий, оскільки фахівець, який працює в системі “людина–людина”, повинен поглиблювати свої знання і вдосконалювати професійні якості протягом усього трудового життя. Професійна підготовка соціального педагога – це сукупність загальних і спеціальних знань і вмінь, які забезпечують можливість роботи за певною спеціальністю. Вони набуваються в процесі теоретичного й практичного навчання у ВНЗ [4]. Отже, під професійною підготовкою соціальних педагогів

ми розуміємо процес формування фахівця нового типу, здатного швидко й адекватно реагувати на зміни, що відбуваються в суспільстві, компетентно вирішувати соціально-педагогічні проблеми в усіх типах та видах навчально-виховних установ і закладів соціального спрямування.

Будь-якому соціальному педагогу необхідні теоретичні, методичні знання, уміння й навички з організації виховної роботи, а також знання з психології й педагогіки. Отримання теоретичних і методичних знань забезпечує підготовку з конкретної спеціальності, а загальнопедагогічних, дидактичних і психологічних – загальну для професії педагога підготовку. Сукупність усіх цих знань і становить професійно-педагогічну підготовку соціального педагога [5].

Організація процесу формування спеціальних знань і вмінь під час професійно-педагогічної підготовки вимагає урахування психології віку студента. У цьому віці, як відзначає Б. Ананьєв, спостерігається розвиток вербального інтелекту, тому більш важливим стає вербально-логічне навчання. Вік 17 – 23 років є найбільш плідним для формування знань, умінь і навичок наукового й професійного розвитку, удосконалення всебічної розумової культури [2].

Розглядаючи проблему навчання студентів, А.Капська відзначила, що саме рівень теоретичного осмислення дійсності, рівень наукового узагальнення відрізняє вищу школу від загальноосвітньої. Суттєвим є також її зауваження про те, що рівень викладання впливає не лише на навчальну діяльність студента, але й на його майбутню практичну діяльність [4].

В основу професійної підготовки майбутнього соціального педагога Л. Міщик поклала системний, особистісно-діяльнісний та індивідуально-творчий підходи. З позиції системного підходу педагогічна освіта повинна максимально стимулювати активність основних структурних компонентів особистості соціального педагога в їхній єдності: особистісно-орієнтований підхід передбачає моделювання в процесі навчання й виховання майбутніх соціальних педагогів структури соціально-педагогічної діяльності; індивідуально-творчий підхід націлює сучасну педагогічну освіту на особистісний рівень, забезпечує виявлення й формування в студентів творчої індивідуальності [9]. На думку авторки, продуктивності професійної підготовки можна досягти лише орієнтуючись на особистісний потенціал студентів, що дозволяє вважати концепцію підготовки майбутніх соціальних педагогів індивідуально орієнтованою [9].

Значущим для нас є системне дослідження підготовки студентів до соціально-педагогічної діяльності С. Харченка. У своєму дослідженні автор [9] виділив основні напрями та стратегії підготовки фахівця соціальної сфери :

1. Науковою першоосновою у вирішенні дослідницьких проблем є матеріалістична діалектика, концентрованим виразом якої є її закони, принципи й категорії.
2. У вирішенні наукових проблем навчання студентів, побудови процесу їх педагогічної підготовки методологічне значення має матеріалістична теорія пізнання, оскільки навчання є процесом пізнання.
3. У розробці, новій побудові змісту соціально-педагогічної підготовки студентів методологічну роль виконує принцип єдності логічного й історичного.
4. Дослідження й розробка процесуальної сторони навчання студентів спираються на гносеологічний аспект навчального пізнання, механізми почуттєвого й раціонального пізнання.
5. Провідним напрямом наукового пізнання є системний підхід, тобто розгляд об'єкта дослідження як системи.
6. Початковим рівнем аналізу процесу підготовки студентів до соціально-педагогічної діяльності є соціальний рівень, оскільки соціальна природа навчання ніколи не повинна випускатися з уваги.

7. Орієнтиром на кінцевий результат вузівського навчання виступає змістовно розроблене поняття професійної готовності [7, 9].

Мету педагогічної системи підготовки майбутнього педагога до соціально-педагогічної діяльності С. Харченко вбачає у формуванні в студентів спрямованості й установки на роботу в соціальній галузі; у набутті необхідних соціально-педагогічних знань, які відображають основні компоненти діяльності фахівців із соціальної роботи; оволодінні студентами педагогічними вміннями в цьому виді професійної діяльності; формуванні важливих у професійній діяльності якостей – демократизму, соціальної активності й емпатії.

У своєму дослідженні автор виділяє організаційні форми, активні методи підготовки студентів до соціально-педагогічної діяльності, усе це представлено у формі п'ятих навчальних блоків (лекційний блок; блок індивідуальної роботи; блок семінарських і практичних занять; блок педагогічної практики; блок самостійної роботи студентів) [9].

Аналіз наукової літератури та стану підготовки майбутніх фахівців для соціально-педагогічної сфери діяльності у ВНЗ свідчать про те, що питання практичного компоненту підготовки майбутніх соціальних педагогів залишається недостатньо дослідженим на сьогодні. Значним недоліком навчальних планів і програм підготовки соціальних педагогів у вищих навчальних закладах є перевага теоретичного блоку дисциплін над практичним, пов'язаним із формуванням умінь і навичок. Це призводить до виникнення протиріч, пов'язаних із потребою у висококваліфікованих соціальних педагогах і рівнем їх підготовки у вищих навчальних закладах, реальним і необхідним станом практичної готовності соціальних педагогів до професійної діяльності. Ці протиріччя сприяють актуалізації розробки досліджуваної проблеми, спрямовують її розв'язок на підвищення рівня підготовки і якості забезпечення соціально-педагогічної сфери висококваліфікованими фахівцями шляхом удосконалення практичної підготовки відповідних фахівців.

Висновки з дослідження та перспективи подальших розвідок у цьому напрямі. У процесі педагогічної практики здійснюється широке перенесення засвоєних знань і умінь у реальну педагогічну дійсність, знаходить прояв педагогічна спрямованість студентів, їх професійно важливі якості. Методологічною основою проектування практичної підготовки майбутніх соціальних педагогів, як системного об'єкта, слугує особистісно-діяльнісний підхід до процесу професійного становлення фахівця соціальної сфери. Саме залучення студента до різних видів діяльності, що мають чітко сформульовані завдання, його активна позиція сприяють успішному становленню майбутніх фахівців. Оскільки діяльність – основа, засіб та рішуча умова розвитку особистості, саме в діяльності формується та проявляється особистість. Діяльність сприяє формуванню необхідних професійних якостей та властивостей структури особистості студентів. Системоутворюючим фактором діяльності є дія-мотив – заключна дія, що задовольняє потребу, заради якої здійснювалася діяльність. Тобто, мотив діяльності формується через саму діяльність. Згідно з вищезазначеним, ми вважаємо, що професійне становлення студентів проходитиме ефективніше за умови безпосередньої діяльності молоді.

Отже, метою практичної підготовки майбутніх соціальних педагогів є формування в них професійних умінь і особистісних якостей фахівця, оволодіння найважливішими видами професійної діяльності.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бим-Бад Б.М. Педагогический энциклопедический словарь / Б.М. Бим-Бад – М. , 2002. – С. 212.
2. Волкова Н. П. Професійно-педагогічна комунікація: теорія, технологія, практика : монографія / Н. П. Волкова. – Донецьк : Вид-во ДНУ, 2005. – 304 с.
3. Заброцький М. М. Комунікативна компетентність вчителя: екопсихологічний вимір / М. М. Заброцький / Практична психологія та соціальна робота. – 2009. – № 6. – С.1-4.

4. Мудрик А. В. Общение как фактор воспитания школьников / А. В. Мудрик – М. : Педагогика, 1984. – С. 68.
5. Педагогічний словник / За ред. М. Д. Ярмаченка. – К. : Педагогічна думка , 2001. – 363 с.
6. Положення про проведення практики студентів у навчальних закладах України від 08.04.1993 р . - К., 1993. - 20 с.
7. Соціальна робота / соціальна педагогіка (понятійно-термінологічний словник) / Під заг.ред. І.Д. Звереві. – К. : Етносфера, 1994. – 119с.
8. Философский словарь / Под ред. И. Т. Фролова. – М. : Изд-во «Политическая литература», 1987. – 326 с.

REFERENCES

1. Вум-Бад В.М. Pedahohycheskyu entsyklopedycheskyu slovar' / В.М. Вум-Бад. – М. , 2002. – Р. 212
2. Volkova N. P. Profesiyno-pedahohichna komunikatsiya: teoriya, tekhnolohiya, praktyka: monohrafiya / N. P. Volkova. – D.: Vyd-vo DNU, 2005. – 304 p.
3. Zabrots'kyu M. M. Komunikatyvna kompetentnist' vchytelya: ekopsykholohichnyy vymir // Praktychna psykholohiya ta sotsial'na robota. – 2009. – № 6. – P.1-4.
4. Mudryk A. V. Obshchenye kak faktor vopytanyua shkol'nykov. – М.: Pedahohyka, 1984. – Р. 68.
5. Pedahohichnyy slovnyk / Za red . М. D. Yarmachenka . – К. : Pedahohichna dumka , 2001. – 363 p.
6. Polozhennya pro provedennya praktyky studentiv u navchal'nykh zakladakh Ukrayiny vid 08.04.1993 r . - К. , 1993. - 20 p.
7. Sotsial'na robota / sotsial'na pedahohika (ponyatiyno-terminolohichnyy slovnyk) / Pid zah.red. I.D. Zvyeryevoyi. – К. : Etnosfera, 1994. – 119 p.
8. Fylosofskyu slovar' / Pod red. Y. T. Frolova. – М. : Yzd-vo polytycheskaya lyteratura , 1987. – 326 p.

УДК 378.015.31.016:81-028.31-057.87-054.6

КОММУНИКАТИВНО-КОГНИТИВНОЕ ОБУЧЕНИЕ ПРОФЕССИОНАЛЬНОЙ РЕЧИ ИНОСТРАНЦЕВ

Морозова О.В., к. мед. н., доцент

*Запорожский государственный медицинский университет, просп.Маяковского, 26,
г. Запорожье, Украина*

oksana_morozova_@mail.ru

В статье рассматривается коммуникативно-когнитивный подход к обучению профессиональной речи иностранных студентов-медиков. Описываются основные стратегические линии, тактики обучения профессиональной речи и обосновывается эффективность их использования. Анализ подходов к решению данной проблемы, исследование способов и приемов обучения профессиональной речи, определение базовых положений коммуникативно-когнитивного обучения профессиональной речи, обеспечат методическими ориентирами при создании целостной модели обучения профессиональному общению.

Ключевые слова: коммуникативно-когнитивный подход, профессиональная речь.